

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Članstvo »Glavne posojilnice v Ljubljani«¹⁾.

(Odločba vrhovnega sodišča od 22. jan. 1913 opr. št. Rv VI 539/12.)

Tožnik je podpisal dne 7. novembra 1904 izjavo, da pristopi kot član tedanji »Glavni slovenski hranilnici in posojilnici«, poznejši »Glavni posojilnici«. Vplačal je delež 5 K, sprejel deležnico števil. 500, pod katero je bil vpisan tudi kot član v imeniku zadružnikov; dobil je tudi posojilo.

V seji upravnega sveta sedaj tožene »Glavne posojilnice, registrovane zadruga z neomejeno zavezo,« od 14. novembra 1904, se je na znanje vzelo in odobrilo posojilo, ki je bilo dano tožniku že preje, ni se pa sklepalo o tem, se-li sprejme tožnik kot član ali ne.

Tožnik je vrnil posojilo in prostovoljno izstopil iz zadruga dne 7. maja 1906 s tem, da je oddal osebno pravilno in pravoveljavno odpoved toženkinemu uradniku. Toženka je vzela odpoved na znanje, jo zabeležila in potrdila na deležnici, izplačala delež 5 K in vpisala izstop v imeniku zadružnikov s pripombo, da velja izstop z 31. decembrom 1907 glasom zadružnih pravil.

Toženka je stopila najprvo v likvidacijo, nato pa prišla v konkurz in sicer 13. februarja 1911.

Likvidatorji so sestavili imenik članov in vpisali tudi tožnika zopet kot člana. Navzlic pozivu se branijo ga izbrisati, češ, da je bila njegova odpoved nepravilna v zmislu zadružnih pravil.

Tožnik zahteva torej s tožbo ugotovitev, da ni član tožene zadruga, ker ni bil sprejet nikdar praviloma, odnosno ker je njegovo članstvo vsled pravilne odpovedi nehalo z 31. decembrom 1907. Ugotovitvena tožba je upravičena, ker ima pravni interes na tem, da se vprašanje njegovega članstva reši sodnim potom čim preje, ker preti članom zadruga prav občutna škoda, in da se črta v imeniku društvenikov.

Svoj nazor, da ni postal član, utemeljuje tožnik s temi trditvami:

1.) da kaka združitev oseb po zadružnem zakonu in po pravilih »Glavne« sploh nikdar obstajala ni, da zlasti ni bilo zakonitega uprav-

¹⁾ Glej „Pravnik“ za leto 1912, stran 218.

nega sveta te združitev, torej ne more govora biti o kakem članstvu;

2.) da tožnik nikdar ni bil sprejet kot član v zmislu določb §-a 4.¹⁾ združnih pravil za slučaj, če je »Glavna« in njen upravni svet obstojal pravoveljavno;

3.) da odobritev posojila, izplačanega po njenem uradniku, ne more nadomeščati sprejema po upravnem svetu kot konkludentno dejanje.

Tožena trdi temu nasproti, da je tožnik postal njen član s tem, ker je dobil posojilo, kar je upravni svet odobril, dočim njegovo članstvo ni nehalo, ker ni dokazana pismena odpoved, kakor jo zahtevajo združna pravila. Končno ji primanjkuje pasivne tožbene legitimacije, če je res, kakor trdi tožnik, da je bila neveljavna ustanovitev »Glavne«, da so bile neveljavne vse volitve upravnih svetnikov in nadzornikov, kakor vsi občni zbori, — torej tudi volitve likvidatorjev, ki ne morejo imeti pravice »Glavno« zastopati.

Deželno sodišče v Lj. je zavrnilo tožbeni zahtevek. V razlogih razvija glede odločilnih spornih točk te-le razloge:

A. Tožena zadruga v likvidaciji obstoji, likvidacijski odbor je formalno pravi toženec. Nesporno so bila združna pravila vpisana v združni register, s tem pa je bila zadruga ustanovljena praviloma glasom §-a 3. združnih pravil. Tudi upravni svetniki, izvoljeni na občnih zbora, so bili vpisani v register na podlagi zadevnih zapisnikov, so torej pravno veljavni funkcionarji zadruga, kajti sodno dovoljeni vpis v register je odvisen od tega, da je sodišče popresodilo preje zadevne sklepe in volitve občnih zborov. Enako je postal pravoveljaven sklep o likvidaciji in vpis izvoljenih likvidatorjev. Pasivna tožbena legitimacija je torej podana.

B. Ta tožba je dopustna kot ugotovitvena po z mislu §-a 228. c. pr. r., ker je obče znano, da so dolgovi toženke zelo visoki in ker preti vsem članom občutna škoda. Od sodnije

¹⁾ § 4 se glasi: V društvo se sprejemajo fizične in juridične osebe, ki se morejo vezati s pogodbami.

Kdor želi vstopiti, se mora oglašiti pri upravnem svetu, ki dovoljuje ali pa odreka vstop.

A sprejem dobi še le tedaj pravno moč, kadar je podpisal pismeno izjavo, da vstopi v društvo, da je vplačal vsaj en delež ter se vpisal v imenik društvenikov.

potrjeni proračun prispevkov s strani članov v pokritje izgub upnikov je izterljiv po zmislu §-ov 64. in 66. zadr. zak. v 14 dneh po objavi zadevnega sodnega sklepa brez ozira na vložene izpodbojne tožbe posameznih članov. Tožnik ima torej velik interes na tem, da se reši vprašanje glede njegovega članstva vže sedaj tožbenim putem.

C. Tožena zadruga je sprejela tožnika za člana.

V zmislu §-a 3. zadr. zak. se izvrši pristop potom pismene izjave zadružnika. § 5, točka 4 naved. zak. pa pravi, da določajo zadružna pravila še ostale pogoje za vstop. V istini zathevajo le-te (§ 5.¹) zadr. pravil), da mora, kdor želi vstopiti, se zglasiti pri upravnem svetu, ki dovoljuje ali odreka vstop, sprejem pa postane pravomočen še le po podpisu pismene izjave, da vstopi v zadrugo, po vplačilu vsaj enega deleža in po vpisu v imenik društvenikov.

Odločilno dejstvo za vstop s strani zadružnika je torej njegova, v pisni obliki oddana pristopna izjava, in sicer praviloma še le takrat, kadar je upravni svet že sklenil bil, da sprejme dotičnika.

Tukaj so se izvršili pogoji za vstop tožnikov v tej vrsti, da je tožnik najel posojilo dne 7. novembra 1904 v zadružni pisarni pri poslujočem uradniku proti menici, podpisal zaeno pristopnico, plačal delež 5 K in prejel deležnico št. 500, na kar ga je vpisal uradnik takoj v imenik zadružnikov. Dejanja, katera je izvršil uradnik glede tožnikovega sprejema, so formalno pravilna in pravoveljavna, ker je bil uradnik pooblaščen v zmislu §-a 26. zadružnega zak. od tožene zadruge za poslovanje s strankami.

Pa tudi upravni svet je storil svojo dolžnost v zmislu §-a 5. zadr. pravil. V seji upravnega sveta od 14. novembra 1904, ki bi

¹) § 5 slove: Kdor ne izpolnjuje dolžnosti, določenih v teh pravilih, izgubi pravice zadružnika po sklepu upravnega sveta, zlasti kadar na škodo zadruge podkopava njen kredit in dobro ime na kakršenkoli način. Razun tega izgubi vsak član članstvo:

- a) kadar je izgubil občinsko volilno pravico radi hudodelstva ali prestopka;
- b) v slučaju konkurza ali kuratele;
- c) v slučaju smrti.

Kdor želi izstopiti prostovoljno iz društva, mora naznaniti odpoved do konca novembra upravnemu svetu pismeno in tirjati potrdilo odpovedi.

Izstop pa velja le s potekom prihodnjega koledarnega leta.

Ravno tako se postopa, kadar društvenik odpove le en del vplačanih deležev.

Zadružni deleži izstopivših članov se izplačajo štiri tedne potem, ko odobri občni zbor račun za izstop veljavnega leta.

moral sklepati o tožnikovem sprejemu, se je sicer res naknadno odobrilo le posojilo, izplačano tožniku že dne 7. novembra 1904, a toženka trdi, da je upravni svet sprejel s tem, da je odobril posojilo, tožnika ob sebi umevno kot člana, ker določajo združna pravila v §-u 7.,¹⁾ da se posojila dajejo le članom.

Pri tej seji navzoči člani so izpovedali sicer kot priče zaslišani, da se je govorilo pri sejah običajno le o tem, kdo je prosil, odnosno že dobil posojilo, ničesar pa o tem, da se je dotičnik oglasil kot član ali da je podpisal pristopnico, tudi ne, da mora upravni svet sklepati o sprejemu ali odklonitvi; nobenemu upravnih svetnikov ni znano bilo do 19. maja 1910, da morajo biti združni člani oni, ki dobe posojilo.

Navzlic temu se mora, ne glede na to, da je tožnik sam imel namen vstopiti kot član, sklepanje upravnega sveta o dovoljevanju posojil molče raztezati tudi na sklepanje o sprejemu. — Konkludentno dejanje je namreč tisto, ki dopušča brez vsakega dvoma sklep na gotovo voljo onega, ki izvrši dejanje. Volja, ki jo hoče izraziti, mora biti jasna za vsakogar in mora slediti z logično konsekvenco iz dejanja. Kar je pri fizični osebi njena lastna volja, to so pri zavodu njegova pravila. Če določajo pravila tožene zadruge v §-u 2. kot namen zadruge zboljšati gospodarske razmere svojih članov z dovoljevanjem posojil in ker je namen zadrug tudi po združnem zakonu medsebojno gospodarsko pospeševanje združnikov, morajo se razlagati sklepi združnega načelstva, s katerimi dovoljujejo izplačevanje posojil ali odobrujejo že izplačana posojila, kot konkludentna dejanja za dejstvo, da se je hotelo z zadevnimi sklepi sprejeti posojilojemnika zaeno kot člana. Opuščanje izrecnega sklepa za sprejem je smatrati le za nekako olajšavo v poslovanju.

Ker so se tukaj upoštevali vrhu tega tudi vsi drugi pogoji, katere zahtevajo zakon in pravila za članstvo, je tožnik postal pravilno član tožene zadruge.

D. Tožnik ni izkazal, pravilno odpovedi svojega članstva in s tem izstopa, ker tožnik sam ne more trditi, da je izročil združnemu uradniku pismeno odpoved, kakor jo predpisuje § 5. združnih pravil, da je uradnik izročil za-

¹⁾ § 7 določa: Kredit in posojila se dajejo le članom in sicer po posebnem poslovnem redu, katerega določi upravni svet.

devno izstopnino upravnemu svetu, da je ta sklepal o odpovedi in izročil tožniku potrdilo o priglašeni odpovedi.

Tožnik sklepa to le temeljem revizorjevega poročila, da se postopa pravilno pri toženki glede odpovedi, da se le-te nahajajo pri njej in da so vpisane tudi v združnem registru, ki se vodi pravilno. S tem poročilom da je revizor posredno potrdil, da se je nahajala tudi tožnikova odpoved pri toženki. Upravni svet in občni zbor bi se tudi ne bila zadovoljila s tožnikovo odpovedjo in ga ne bi črtala iz imenika združnikov brez pismene odpovedi.

Toda z ozirom na neredno, nepravilno in površno uradovanje in poslovanje pri toženki, nima sodišče nobene podlage brez natančnih podatkov za prepričanje, da se je odpoved in izstop izvršil formalno pravoveljavno.

Končno ni določba pismene odpovedi v §-u 5. združnih pravil v protislovju s §-om 11. zadr. zak., ki ne prepoveduje, da bi ne smela združna pravila določati posebne oblike za odpoved, marveč je naravnost predpisano v §-u 5. točka 4. zadr. zakona, da se smejo sprejeti taka, posebno ustanovljena določila v združno pogodbo. Pravica izstopa se sicer po §-u 54. združnega zakona ne sme omejiti ali otežkočiti, a s tem ni izključeno določilo pismene odpovedi, ker zahteva zakon sam v §-u 5. pismeno izjavo za izstop.

Predpis o izstopu obsega dva dela. V prvem zahteva, da se poda odpoved upravnemu svetu, v drugem, da mora odpovednik terjati potrdilo o odpovedi. Ta del je zgolj deklarativnega značaja in le dokazno sredstvo, ki se utegne nadomestiti tudi z drugimi dokazili. Prvi del pa je konstitutiven, enostransko pismeno opravilo, ki učinkuje, kadar ga zazna nasprotna stran, če je podan po določenih zakona ali pogodbe. V tem slučaju je določena pogodbeno (v pravih) oblika odpovedi, če naj je pravoveljavna, ker sicer ne obstoji po pravu.

Tožnik bi torej moral dokazati, da je oddal pismeno odpoved in da jo je oddal upravnemu svetu, kar pa ni mogel.

Višje deželno kot prizivno sodišče v G. je ugodilo tožnikovemu prizivu, ugotovilo, da tožnik ni član toženke, ker je njegovo članstvo prenehalo dne 31. decembra 1907 vsled odpovedi ter naročilo tožnikov izbris iz imenika združnikov.

Razlogi.

A. Vpis združne pogodbe v združni register, dalje vpis organov, izvoljenih po pravilih in končno vpis sklepa o likvidaciji zadruga imajo konstitutivni pomen, nedopustno je torej izpodbijati navedena dejanja in s tem obstoj zadruga in njenih organov pravdnim potom s trditvijo, da so se zgodili pogreški pri konstituiranju in pri volitvah. Ta vprašanja so pravomočno razsojena z dovolitvijo in izvršitvijo vpisov v kompetenčnem izvenspornem postopanju. Po pravici torej tudi prvo sodišče ni dalje razpravljalo o zadevnih trditvah kot nebitvenih in neodločilnih ter dokaze odklonilo. Iz tega pa naravnost sledi, da so prizivni razlogi nemerodajni tako glede pravilne presoje kakor z ozirom na pomanjkljivost postopanja. To izpodbijanje obsega vrhu tega logično in pravno nasprotje, kajti zanikanje obstoja zadruga in s tem juristične osebe toženkine je v nasprotju s tožbo, to namreč, da si lasti pravice v resnici ne obstoječa oseba, ne more ustanoviti pravnega interesa za pravljanje, k večjemu proti zadevnim osebam osebno.

B. Dopustnost ugotovitvene tožbe po zmislu §-a 228. civ. pr. r. je pravilno rešena v tožnikovem zmislu; tudi ni izpodbijana s prizivom. Pripomniti pa je, da obsega tožbeni zahtevek poleg ugotovitve še črtanje tožnikovega članstva iz združnega registra, odnosno iz imenika članov, torej še storilno zahtevo. Na to meri v prizivu po §-u 496. št. 1 civ. pr. r. očitani pogrešek, ki pa ima pomen le, če se ugotovitvenemu zahtevku, kar se bo ob koncu upoštevalo.

C. Glede vprašanja, da-li je bil tožnik sprejet kot član, je pritrđiti prvosodnim razlogom.

Konstitutivni pogoji za sprejem so po zmislu §-a 4. združnih pravil v istini oglas, sprejem po upravnem svetu in pismena pristopna prijava; ni pa protislovno, kadar ne slede ta dejanja v navedenem redu, če se je namreč izvršil oglas zaeno s pismeno prijavo uradniku nasproti, ki je posloval — kakor ugotovljeno — imenom toženke. Tudi nič ne de, da se je združilo vstrezno §-u 7. pravil vprašanje o sprejemu s sklepom o dovolitvi posojila. Dasi se res ni sklepalo in sklenilo v seji upravnega sveta z dne 14. novembra 1904 glede sprejema, je vendar posneti, da se je odobril sklep v zmislu §-a 7. pravil glede tožnikovega sprejema kot člana s tem, da se je vzelo na znanje in odobrilo že dano posojilo brez ugovora. S tem

soglašja tudi tožnikovo stališče v tožbi, v katerej sam navaja svoje članstvo kot gotovo dejstvo, trdeč zgol razvezo članstva z odpovedjo in izstopom. Enako neodločilnega pomena je dejstvo, da eden upravnih svetnikov ni bil vabljen k upravni seji od 14. novembra 1904, ker ne more tožnik izvajati naknadno zase iz morebitnih pogreškov temu nasprotujočih pravnih posledic; vrhu tega pa je prisostvovala večina upravnih svetnikov tej seji in bi ostal brez vpliva en glas odsotnika z ozirom na enoglasni sklep.

D. Utemeljen pa je priziv glede vprašanja o tožnikovem izstopu.

V §-u 5. pravil je določena pismena oblika za odpoved. V tem oziru bi bili vsekakor važni od tožnika ponudeni dokazi po pričah in odnosno po izvedencih o načinu poslovanja glede izstopov pri toženki in enakovrstnih zavodih, — kakor tudi revizijski uspehi, ker bi utegnili pokazati znake za tožnikovo trditev, da je skoraj gotovo pismeno odpovedal. Prizivno sodišče pa je bilo mnenja, da so ti dokazi nepotrebni ne toliko z ozirom na manj določno tožnikovo trditev, ampak ker je smatralo v pravnem oziru, da sta stranki odstopili na dopusten način in v soglasju od predpisa, navedenega v pravilih.

Tožnik izvaja iz §-ov 11. in 54. zadr. zak., da je nedopusten vsak predpis glede oblike tako tudi določilo pismene oblike za odpoved po §-u 5. zadr. pravil, torej neveljavno navzlic vpisu pravil v register. Temu nazoru ni pritrđiti, kakor izvajajo prvosodni razlogi, ker nima § 54 zadr. zak. glede oblike nobene določbe, katerej se odreči bi bilo nemožno, in ker govori § 5. točka 4. zadr. zak. izrecno o morebitnih posebnih določbah glede izstopa. Pismena oblika tudi ne nasprotuje nobeni razpoložilni (dispozitivni) določbi tega zakona, niti brani, niti otežkoča izstop, ki se načeloma ne sme izključiti. Zadrúžna pogodba je predvsem merodajna za pravno razmerje med zadrúžniki, zato tvori tudi predpis glede oblike pogodbeni predpis, katerega utegneta stranki eventualno premeniti. Če je to dopustno načeloma in izrecno, mogoče je odstopiti od navedenega predpisa tudi molče ali temeljem konkludentnih dejanj.

Prvosodni razlogi pa ugotavljajo v odstavku C, da je bil zadrúžni uradnik pooblaščen od toženke za poslovanje s strankami, enako pravilno poudarjajo razlogi, da obsega strankina izjava glede odpovedi konstitutivni, sprejem izjave s potrdilom vred pa deklarativni del.

Glede potrdila ni predpisana določna oblika, brez dvoma jo je utegnil dati tudi poslujoči uradnik. Iz toženkinega priznanja sledi, da je tožnik odpovedal članstvo v istini dne 7. maja 1906 poslujočemu uradniku nasproti zaeno s potrjenim vračilom posojila po navedbi obeh strank in da se mu je izplačal delež dne 18. maja 1907, kar se vjema z zaznamki o odpovedi (7. maja 1906) in o vrnitvi deleža v znesku 5 K, potrjeni na tožnikovi deležnici št. 500 (18. maja 1907), kakor s prepisom iz glavne knjige, ki nima drugih nadaljnjih vpisov. Toženka je tudi priznala, da se je poročalo na občnem zboru za leto 1907. leta 1908. z letnim zaključkom tudi o skupno (sumarično) izkazanih izstopih, odnosno o vrnjenih vlogah. Upravni svet sam je predložil dalje letni zaključek tudi občnemu zboru. Tudi je toženka priznala to, da je likvidacijski odbor vpisal tožnika šele naknadno v seznam zadrušnikov, ki so še domnevni člani.

Ni torej dvomiti, da ni bil odpravljen pogrešek glede pismene oblike odpovedi, tudi če je obstajal, zgol po toženkini krivdi, da celo nikdar grajan ni bil, nasprotno, da sta bila odpoved in izstop temeljem njenega poslovanja sprejeta ter izvršena v imeniku članov in v knjigah kakor z izplačilom deleža. Toženka je odobrila s tem postopanje ter se odrekla pogrešku v obliki, če je obstojal, v konkludentno nedvomni obliki; neupoštevanje vseh navedenih dejstev bi očitvidno nasprotovalo stvarnemu in pravnemu položaju.

Tožbeni zahtevek je torej utemeljen, in sicer je izčrpan ugotovitveni zahtevek že z izrekom, da tožnik ni več član in ni treba posebej zavrniti odstavka, »ker ni bil nikdar pravoveljavno sprejet«, pač pa je bilo treba izreči, da se mora črtati iz imenika društvnikov.

Vrhovno sodišče je v odločbi z dne 22. januarja 1913 opr. št. Rv VI 539/12-1 potrdilo na toženkino revizijo, ki izpodbija sodbo prizivnega sodišča kot pravopomotno radi izreka, da je tožnikovo članstvo prenehalo po pravilnem izstopu, prizivno sodbo iz teh-le razlogov:

Prizivno odišče je prišlo temeljem lastnih toženkinih navedb do sklepa, da se je poročalo na občnem zboru za leto 1907 tudi o skupno (sumarično) izkazanih izstopih, da je bil predložen letni sklep od upravnega sveta občnemu zboru, da je toženka sprejela tožiteljev izstop v zmyslu svojega poslovanja in ga izvedla v imeniku zadrušnikov in v knjigah kakor s povračilom deleža. O tem, da se je vrnil delež tožniku pred časom, kakor ga določa § 5. zadrušnih pravil,

se more tako malo dvomiti, kakor o tem, da je občni zbor odobril račun, položen za leto 1907. Prizivno sodišče je sklepalo temeljem vseh navedenih dejstev, da je toženka odobrila s tem naknadno tožnikov izstop, izvršen po nelični odpovedi njegovega deleža.

Ta sklep se opira v prvi vrsti na to, da je hotela toženka s svojim postopanjem izstop odobriti nedvomno tako, da je to utegnil zaznati tudi tožnik, v drugi vrsti pa na to, da je taka odobritev izstopa pravno sploh mogoča, dasi ni bila odpoved izrečena v pismeni obliki v nasprotju s §-om 5. združnih pravil.

Kar se tiče te točke, ne predpisuje naš veljavni zakon (v nasprotju z nemškim zakonom iz leta 1889. in z vladnimi načrti iz leta 1897. in 1911., ki se tičeta novega zakona o pridobitnih in gospodarskih združgah) obvezno pismene oblike za odpoved. Ker pa prepušča § 5. št. 4 združnega zakona, da ustanove združna pravila morebitna posebna določila glede izstopa, se seveda ne more smatrati kot nedopustna določitev takega predpisa glede oblike s stališča §-a 11. navedenega zakona, posebno ker ne ovira izstopa, ampak ga je smatrati zgolj kot določbo, ki naj zagotovi redno poslovanje. Tako določilo velja seveda le kot predpis glede oblike, čegar izpolnitev morajo sicer revizijski organi nadzirati v korist rednega poslovanja, ki pa ne sili udeležencev k temu liki materialno pravo, med tem ko nasprotno ni možno iti preko pismenosti pristopne prijave, določene v §-u 5 združnega zakona, ki se mora upoštevati, kakor kaže § 11. navedenega zakona. Toženka se je torej odrekla temu predpisu glede oblike s tem, da je odobrila nelično izrečni izstop na tak način, da je utegnil to zaznati tako izstopivši združnik kakor občinstvo z ozirom na javni interes, ki ga ima javnost na tem, kdo da so člani zadruga z neomejeno zavezo.

Ni torej pravopomotno, da je prizivno sodišče ocenilo toženkino postopanje tožniku nasproti po §-u 863. obč. drž. zak. Povsem res je, da nima prav nobenega pravnega pomena toženki nasproti izstopna izjava, oddana toženkinemu uradniku, kateremu toženka tega ni naročila, ali ga v to pooblastila. Toda za to v tem pravnem sporu ne gre, kajti prizivno sodišče je ugotovilo, da je bila toženka obveščena po skupnem (sumaričnem) izkazu o prijavljenem izstopu tožnikovem. Toženka, ki venomer poudarja nepravilnost v svojem postopanju, ne more izvajati ničesar v svojo korist iz tega, da se tudi v tem oziru ni postopalo z natančnostjo in preciznostjo, kakor

jo zakon zahteva. Če se je toženka zadovoljila s skupnim (sumaričnim) naznanilom o izstopu in ga odobrila, kakor tudi istočasno izvršena povračila združnih deležev, pokazala je s tem, da ji niso mar osebe izstopivših združnikov ter si mora sama sebi pripisati škodljive posledice, nastale iz tega nerednega poslovanja. Ob sebi je umevno, da je vsak smatral tožnika za izstopivšega člana, kakor hitro je bil črtan iz imenika združnikov. Vpraša se le, če je pač tudi tožnik smatral, da ga je združga odpustila kot združnika, ker ni dobil potrdila v svojem izstopu kakor združna pravila priporočajo. Tožnik pač trdi, da mu je uradnik potrdil odpoved na njegovi deležnici; toda nikakor ni ugotovljeno, da je bil uradnik upravičen za tako potrdilo, iz §-ov 23. in 24.¹⁾ združnih pravil izhaja marveč nasprotno. Toda zaradi tega se ne more tožniku ničesar očitati; on kakor vsak drug ni mogel dvomiti, da je njegov izstop odobren, kakor hitro so mu izplačali delež in ga vrhu tega črtali kot združnika iz splošno pristopnega imenika združnikov. (§ 14. zadr. zak.)

Revizija méni, da je smatrati tožnikovo izjavo glede izstopa za pogodbo. O tem seveda ni govora, pač pa krijejo ugotovitve prizivnega sodišča njegovo pravno domnevo, da ste obe stranki soglašali glede razveze združnega razmerja; ko se je to zgodilo, ustvarjen je bil s tem nov pravni položaj, kakor ga je našel likvidacijski odbor, ki ga ni smel enostransko uničiti s tem, da je vpisal tožnika zopet v zaznamek združnikov.

Pri tem razumevanju pravnega položaja ni bilo važno zaslišati uradnika o dogodkih pri sprejemu tožnikove izstopne izjave za odločitev tega spora; v tem, da je bil uradnik zaslišan le o postopanju pri vstopu, ni nedostatka prizivnega postopanja, ki bi mogel ovirati temeljito presojo sporne stvari.

B. B.

¹⁾ § 23 pravi: Potrdila o prejemkih v imenu združge morajo biti podpisana od dveh članov upravnega sveta, da so veljavna združgi nasproti.

Za potrdila o hranilnih knjižicah more upravni svet pooblastiti ravnatelja in druge uradnike, ki podpisujejo tako, kakor določi upravni svet ali poslovni red.

§ 24: Za pisarniška opravila imenuje upravni svet ravnatelja, uradnike in sluge po predpisih poslovnega reda, jim daje pouk odnosno dopolni po potrebi poslovnik.

Ravnatelj se udeležuje sej upravnega sveta s posvetovalnim glasom.

b) Kadar izreče konkurzno sodišče pravokrepno, da ne izda namestilnih pisem funkcionarjem, izvoljenim pri splošnem likvidacijskem naroku, ostaneta dosedanji skladni upravitelj in njegov namestnik končno na tem mestu.

V konkurzu N. sta bila izvoljena pri splošnem likvidacijskem naroku namesto dosedanjega upravitelja drja. A. in njegovega namestnika B — slednji za upravitelja, C pa za njegovega namestnika. Konkurzno sodišče je odreklo izdatek namestilnih pisem iz vzrokov, ki tu ne zanimajo. Proti sklepu sta rekurirala nova funkcionarja na višje deželno sodišče, ki ni ugodilo rekurzu, naročilo pa konkurznemu sodišču, da naj skliče vnovič upniški zbor, da more voliti nove funkcionarje. V rešitvi izvaja, da ima odklonitev izvoljenih funkcionarjev ob sebi to posledico, da se mora omogočiti nova volitev.

Zoper ta sklep višjega deželnega sodišča je vložil dr. A. revizijski rekurz. Temu je vrhovno sodišče ugodilo z odločbo z dne 19. junija 1912 opr. št. R VI 179/12-1, izpremenilo izpodbijani sklep, v kolikor nalaga konkurznemu sodišču, da mora provzročiti vnovično sklicanje upniškega zbora za morebitno novo izvolitev konkurznih funkcionarjev, in obnovilo odredbo konkurznega sodišča, da ostane dr. A. skladni upravitelj, B. pa njegov namestnik.

Razlogi.

Po končanem likvidacijskem opraviilu daje § 143. konk. r. konkurznim upnikom pravico, da volijo pri splošnem likvidacijskem naroku namesto dosedanjega skladnega upravitelja in njegovega namestnika druge osebe svojega zaupanja, in določa za slučaj, kadar nobeden došlih upnikov ne stavi predloga za to volitev ali kadar ni potrebne večine glasov za druge osebe, da ostane glede teh služb pri dosedanji namestitvi. Da nastopijo te posledice tudi takrat, kadar odreče konkurzno sodišče funkcionarjem, izvoljenim pri splošnem likvidacijskem naroku, izdatek namestilnih pisem, kakor tukaj v §-u 143. konk. r. ni določeno izrecno. Toda, da pa velja ta posledica tudi za navedeni slučaj, kažejo nastopni preudarki.

Pri splošnem likvidacijskem naroku izvoljeni skladni upravitelj in njegov namestnik stopata na mesto začasnega skladnega upravitelja in njegovega namestnika, dotlej ostaneta zadnja dva v službi. (§ 67, točka 6 konk. r.) V §-u 143. odst. 1 konk. r. dovoljena pravica

volitve je omejena na tiste upnike, ki so došli k splošnemu likvidacijskemu naroku in pa na čas likvidacijskega naroka, ki se sme sicer po §-u 118. konk. r. nadaljevati, ki se pa ne sme kakor tak vnovič odrediti. To kaže jasno določba §-a 144. konk. r., glasom kojega doseže upništvo s splošnim likvidacijskim narokom pravico, da sme z osebami, ki so bile pri tem voljene ali molče potrjene, voditi upravne in realizacijske posle. Kadar torej po splošnem likvidacijskem naroku konkurzno sodišče ne odobri izvolitve navedenih obeh funkcionarjev, ne more nastopiti niti splošni likvidacijski narok, niti nov narok za novo volitev teh funkcionarjev; nastopi potem tist položaj, kakor takrat, kadar se ne izvrši pri splošnem likvidacijskem naroku izvolitev, ali kadar se ne doseže nikak volitveni uspeh; izključena je nova volitev.

Ostane torej tudi v tem slučaju pri dosedanji namestitvi omenjenih služeb; nadaljna volitev more nastopiti poslej le pod pogoji §-a 143. odstavek 5. konkurznega reda, ki tukaj niso podani. Temu sklepu ustreza tudi preudarek, da naj po splošnem likvidacijskem naroku omenjeni funkcionarji pospešijo in doženejo realizacijske posle kolikor možno. (§§ 144, 145 konk. r.) Vresničenje te naloge skladnega upravitelja pa bi bilo kaj vprašljivo, ako bi se hotelo tudi po splošnem likvidacijskem naroku dopuščati še nove, morda celo ponovne volitvene naroke, dokler bi bil slednjič izdatek namestitilnih pisem možen; na ta način bi ostal pravični značaj začasnega skladnega upravitelja in njegovega namestnika kar naprej — za nedoločen čas.

Spričo tega je odredba rekurznega sodišča, ki nalaga konkurznemu sodišču, da naj provzroči nov upniški zbor za morebitno novo volitev skladnega upravitelja in njegovega namestnika tem manj utemeljena, ko rekurzni predlog niti stavil ni tega zahtevka.

Dr. M. D.

c) Volilo, ki ga je plačati po določilu v oporoki iz skupila posebej označenih stvari, je plačljivo, kadar se more stvar prodati brez škode za dediča.

Zapustnik A je imenoval v pismeni oporoki za dediča svojega nezakonskega sina B, obenem pa volil dvema polsestrama po 1000 K.

Glede teh volil je bil dostavek v oporoki, da naj se izplačati s tistim denarjem, ki se bo skupil za hišo v Ameriki, dočim dobi morebitni prebitek iz skupila dedič B; če bi se pa nič ne dobilo za hišo v Ameriki, naj se prodajo gotove domače parcele v X. Poskušalo se je prodati hišo v Ameriki, pa se ni dosegla primerna cena; dražba nadomestnih parcel v X pa je ostala tudi brezuspešna. — C je pridobil odstopnim potom omenjeni volili in je vložil zoper dediča B dve tožbi, vsako na plačilo zneska 1000 K.

Prvo sodišče je tožbo zavrnilo začasno iz teh-le razlogov:

Dostavek v oporoki je časovna omejitev v zmislu §-a 705 o. d. z. Ker ni določen čas dajatve, mora se upoštevati ona določba §-a 904 o. d. z., po kateri naj sodišče določi čas izpolnitve. Ta čas pa še ni prišel, ker se niso mogli prodati v to določeni predmeti.

Tožnikovemu prizivu je okrožno sodišče ugodilo ter toženca obsodilo v plačilo zneska 2000 kron.

Razlogi.

Prvi sodnik je presodil dostavek v oporoki stvarno in pravno napačno. Kadar v zapuščini ni stvari, kakoršne je volil zastopnik, je dedičeva dolžnost, da jih preskrbi; če pa je volil gotovino, jo mora dedič plačati, ne glede na to, če je v zapuščini kaj gotovine ali ne. Tako določa § 658 o. d. z.

Z navedenim dostavkom v oporoki je hotel zapustnik dediču pokazati le pot, po kateri pride najlažje do potrebne gotovine; dedič pa na to ni vezan (§ 711 o. d. z.).

Vrhovno sodišče je, ugodivši reviziji, uveljavilo prvo sodbo iz razlogov, ki jih navaja v odločbi z dne 22. aprila 1913 Rv VI 201/13.

Tolmačenje ima nalog, da dožene pravo voljo izjavljajočega iz ugotovljene vsebine izjave.

Upoštevajoč merodajna zakonita določila (§§ 6, 655, 656 do 679, 685 do 687), je pravnopomotno naziranje prizivnega sodišča. Zmisel in pomen sporne odredbe v oporoki se ne more razlagati le iz besedila zadevne odredbe same, marveč v zvezi z nadaljno odredbo, da dobi prebitek za hišo dedič B., in iz okolnosti, razvidnih iz zapuščinskih spisov, da so bile v zapuščini razen omenjenih zemljišč še druge nepremičnine in premičnine, in da bi se

utegnili volili plačati iz skupila zanje. Zapustnikova volja je torej bila, določiti sklad, iz katerega se bodeta plačali volili ne le brez škode za ml. dediča, temveč da dobi dedič še prebitek. Na prebitek se je pri obstoječih razmerah moralo računati. Če se pa poslednja volja tako tolmači, mora se trditi, da zapadeti volili v plačilo še le, kadar se bodo za to določeni predmeti mogli prodati brez škode za dediča, to je, vsaj brez posega na ostalo dedščino. (§§ 704, 705, 904 o. d. z.) Ta čas še ni prišel; z ozirom na to je bilo u g o d i t i reviziji in obnoviti sodbo prvega sodnika.

Dr. Polenšek.

B. Kazensko pravo.

a) Nagla in nepredvidna vožnja z avtomobilom se kaznuje po §-u 431. k. z., ne po §-u 432. k. z., če ga vodi oseba, ki ni v službi avtomobilnega lastnika.

Vrhovno in kasacijsko sodišče je izreklo na pritožbo c. kr. generalne prokurature v varstvo zakona s s o d b o o d 19. n o v e m b r a 1912 opr. št. Kr II 418/12:

Sodba okrajnega sodišča, s katero je bil N. krivim spoznan prestopka zoper telesno varnost po §-u 432. k. z. in obsojen po tem kazenskem določilu z uporabo §-a 266. k. z. za 12 ur v hudi zapor, krši zakon v določilu §-a 432. k. z.; sodba se razveljavi kot nična in spozna:

N. je kriv, da je 3. majnika 1912 po 6. uri popoldne vozil z avtomobilom hitro in nepredvidno, začel torej dejanje, od katerega je že po njegovih naravnih, vsakomur lahko znanih nasledkih izprevideti zamogel, da utegne biti nevarno za življenje, zdravje ali telesno varnost ljudi, dasi dejanje ni napravilo škode, zakrivil je prestopok zoper telesno varnost po §-u 431. k. z., in se obsodi po tem določilu v denarno globo 20 K, za slučaj neizterljivosti v zapor za 48 ur.

Razlogi.

Sodba okrajnega sodišča vidi učin navedenega prestopka v tem, da je posestnik N. vozil z avtomobilom hitro in nepredvidno in s tem spravljal v nevarnost telesno varnost ljudi; določba §-a 432. k. z. pa se je uporabila, ker se je N. pregrešil glede dela, označenega v §-u 85., črka c k. z.

V razlogih se ugotavlja, da je N. jako hitro vozil navedeni dan po 6. uri zvečer, ko je bilo končano delo v tovarnah in so šli delavci domov, da je bilo v tem času mnogo ljudi na cesti, kojih varnost je bila ogrožena vsled hitre vožnje, ker so se komaj ogibati mogli.

Ni pa ugotovljeno, da je bil N. zakrivil dejanje zoper telesno varnost kot oseba, ki opravlja svojo službo pri avtomobilu, ker je sodnik prezrl pomotoma, da zahteva § 432. k. z. ta učin.

V tem oziru sledi iz spisov, da je N., ki ima tudi svoj avtomobil in voznico, tokrat vodil avtomobil B-jev, ne da bi bil njegov uslužbenec.

Sodba je torej nična radi pomanjkljivo označenega učina v zmislu §-a 281. šte. 10 k. pr. r., bilo je ugoditi pritožbi generalne prokurature, vloženi po §-u 33. k. pr. v varstvo zakona, ter izreči, da krši zakon (§ 292. k. pr. r.). Ker pa je bil obtoženi obsojen v kazen z nično sodbo, jo je bilo razveljaviti in obtoženca krivim spoznati prestopka po §-u 431. k. z., ker obsega njegovo dejanje znake zgol tega prestopka. (§ 292., končni odstavek k. pr. r.)

T. B.

b) Dokaz verjetnosti v objektivnem in subjektivnem oziru (§ 490 odst. 2 k. z.).

Vrhovni kot kasacijski dvor je zavrgel z odločbo 5. novembra 1912 opr. št. Kr VI. 193/12-4, ničnostno pritožbo generalne prokurature v varstvo zakona zoper sodbi okrajnega in vsklícnega sodišča, s katerima je bil N. obsojen radi prestopka zoper varnost časti po §-u 488 k. z. v denarno globo 100 K, za slučaj neizterljivosti v entedenski zapor.

Razlogi.

Prva sodba izreka v razlogih, da bi moral obtoženec, če bi se hotel oprostiti kazni, izkazati za svojo obdolžitev, ki žali na časti zasebnega obtožitelja, take okolščine, iz katerih bi se podali zadostni vzroki, da bi se smatrala obdolžitev za resnično (§ 490 odst. 2 k. z.). Nadalje izvaja, da obtoženec ni dokazal tega, navaja vse one okolščine, po katerih se je smatral obtoženi po svojem mnenju opravičenim žaliti, in pride do sklepa, da te okolščine niso take, ki bi opravičevale obtoženčevo postopanje proti zasebnemu obtožitelju.

Ne more se torej trditi, da je obdolževal do dobra prepričan, da so dolžitve resnične; krivdorek je torej objektivno in subjektivno opravičen.

Vsklicno sodišče je prvo sodbo potrdilo in poudarjalo glede dobre vere še to, da je bila obtožencu neznana ob času dolžitve večina okolščin, katere je navedel, in da ne zadostuje to, kar mu je takrat znano bilo, v utemeljitev dobre vere obtoženčeve, posebej pa še navaja okolščine, ki bi morale opominjati obtoženca, da je »previden« v svojih izjavah.

Če torej ničnostna pritožba sedaj trdi, da ste obe stopnji rešili vprašanje, je-li navel obtoženec take okolščine, iz katerih so se podali zadostni vzroki, da se utegne obdolžitve verjeti, le objektivno, ne pa subjektivno s stališča obtoženčevega, ni mogoče pritegniti tej trditvi. Obe stopnji ste se namreč bavili temeljito z dokazno oceno o dobri veri obtoženčevi in ste, kakor že zgoraj navedeno, izrecno ugotovili, da obtoženec ni izrekel svojih dolžitev v dobri veri, torej se bavili tudi z zadevno stranjo tega dokaza.

Generalnemu prokuratorju se zdi, da je utemeljitev nezadostna, da ni doprinešen dokaz verjetnosti v subjektivnem oziru, a te pomanjkljivosti ni mogoče izpodbijati z ničnostno pritožbo, in utemeljena je njena zavržba.

R-i.

Izpred upravnega sodišča.

- a) Kdor nima samostojnega pridobitka, ne more biti izvoljen v občinski zastop.

Dne 19. novembra 1911 so bile volitve novega občinskega zastopnika v T., pri katerih sta bila izvoljena tudi F. V. in F. D. Vsled ugovora nekega volilca je razveljavila deželna vlada v Ljubljani na podlagi §-a 33. obč. vol. r. za Kranjsko izvolitev F-a. V. in F-a. D. odbornikom, ker živita kakor obrtna pomočnika od dnine, ker se utegne njuno delavsko razmerje vsak čas razdreti, ker nimata nobenega drugega dohodka in torej nimata samostojnega pridobitka v zmislu §-a 10., točka 3. občinskega volilnega reda.